

Quislings testamente

Av Kai Normann

Ut på vinteren i det minneverdige år 1945 gikk en liten maskinskrevet papirstrimmel på omgang blant fangene i Dalane konsentrasjonsleir ved Kristiansand. En medfange hadde ~~bragt den~~ med seg etter et gjesteopphold på Akebergveien i Oslo. Den inneholdt en siste hilsen fra vår døde fører til hans kampfeller.

Det var underlig å holde denne papirlapp i sin hånd. Og innholdet virket også underlig på mangé. Føreren ba oss lese Johannes evangelium — fra det 13de til 17de kapitel. Som summen av sine egne tanker ved livets avslutning rettet han en oppfordring til oss om å leve slik at det norske folk måtte bli gla i oss.

Vidkun Quisling var ingen frasenes mann. Det han sa, mente han. Det han gjennom arelang virksomhet ga uttrykk for i tale og skrift bar preg av å være gjennomreflektert, — ofte kunne hans ytringer virke som et militært manifest eller en dagsbefaling, direktiver som var sprunget fram av en klar ~~dømmekraft~~, evnen til å bedømme enhver situasjon med fagmannens overlegne innsikt.

Quisling eide en stor egenskap — som under krigen viste seg å være hans svakhet — han var av naturen høysinnet og tilbøyelig til å tro godt om menneskene. Når han da ble skuffet, gjorde det et så sterkt inntrykk på ham, at han kunne være tilbøyelig til overdreven mistenksomhet. Hans eget høye intelligensnivå gjorde ham dessuten tilbøyelig til å overvurdere den innflytelse som i seg selv godt underbygde — ja uangripelige — dokumentasjoner har på folke meningen. Han skjønte ikke riktig at den store mengde mere handler ut fra følelsene, fra sympatier og antipatier enn fra fornuften.

Her lå det naturgitte, tragiske moment, som ble skjebnesvangert for hele Quislings livsgjerning. Hans dømmekraft var ikke den slø politikers dømmekraft, men idealistens og den ærlige manns. I kritiske situasjoner kunne han opptre politisk uklokt nettopp fordi han var den helstøpte personlighet som gikk inn for de store politiske linjer og innordnet detaljene under helheten — uten hensyntagen til den mistenkeliggjørelse han utsatte seg for fra det folks side som han satte all sin kunnen, hele sin arbeidskraft og all sin energi inn for å tjene.

Man kan vel i dag si at Quislings oppgave var en uløselig oppgave, — et patetisk forsøk på å snu strømmen. Oppgaven lå jo vel så meget på det moralske som på det politiske plan. Det var en kamp mot selve tidsånden. Den norske Peer Gynt hadde vildret seg langt bort fra hjemmet og Solveig, han var blitt fordummet og forflatet, ført på villspor av merkantilismen og materialismen, kampen om penger og fordele. Han var innstillet på å karre til seg, på å nyte mer enn å yte. Han var ikke lenger hva han en gang hadde vært, en fantasifull villbasse, men dengang allikevel mors gutt, full av livsoverskudd, hjertemenneske, hvem meget vil bli tilgitt. Han hadde tatt skade på sin sjel.

Vi vet at den behandling Quisling fikk etter tyskernes kapitulasjon kom som et sjokk for ham. Så overbevist var han selv om å ha utført et arbeid av uvurderlig betydning for det norske folk ved å ha hevdet vårt lands interesser overfor okkupasjonsmakten, at dommen over ham og hans gjerning måtte fortone seg som den svarteste urettferdighet. —

Hans siste dager ble levd i skyggen av dette forferdelige som ble hans livstragedie, folkedommen over Quisling, mannen som ville redde et land som hverken ønsket å bli reddet av ham eller reddet på hans måte — men som forkastet ham og (ledet av politikere og prester) dømte ham til å dø som landsforreder.

Dengang Vidkun Quisling levde midt oppe i sin gjerning, har han ikke tilbunns forstått hvor hatet han var. Først i fengslet gikk det opp for ham. Og her i fengslet kjempet han sluttkampen med seg selv og med sin Gud. Quislings gjerning var av for store dimensjoner til å kunne skjé innen en vanlig politisk ramme. Kampen var en kamp om folkets sjel og for Quisling selv var den i pakt med det han forsto ved religionen — kjærligheten til det gode og sanne, viljen til å bringe ofre for land og folk, selv det største offer: livet.

At disse tanker har vært brennende i Quisling mot avslutningen av hans liv, fremgår av hans testamente, disse få men talende linjer som sirkulerte blant hans fengslede kampfeller. Han stiller ikke bare oss, men hele det norske folk inn under en høyere makts beskyttende kjærlighet — den kjærlighet som er sterkere enn døden, den makt under hvis beskyttende vinger han selv går trøstet inn i døden.

Hans testamente til oss, hans tilhengere og venner, blir da dette:

Gi aldri opp å elske og tjene det norske folk. Likesom jeg ga mitt liv for det, gi også I eders liv, om det kreves. Bare når dere er slik innstillet, evner dere å løfte arven etter meg. Bare på denne måte kan dere takke meg for hva jeg har betydd for dere. Jeg ga dere et mål å kjempe for, jeg ga livet mening for dere, ga dere håp og fortrøstning. Jeg løftet idealets fane i en mørk og ond tid, jeg pekte fremover. I nederlagets svarteste stund, i dødsskyggen dal mottok jeg hjelp og trøst fra oven, fra Ham som er all godhets og sannhets kilde — Han som alene er helt igjennom god og sann. Dette er det store som jeg etterlater eder, freden fra en gjennomkjempet kamp i det godes tjeneste. Den fred som jeg selv har mottatt etterlater jeg eder, slik som jeg selv er blitt velsignet, velsigner jeg eder. Tar dere imot denne velsignelse, da vil dere komme til å leve slik at det norske folk må bli gla i dere.

La oss tenke over Vidkun Quislings testamente og aldri glemme det!